

KARJALA TAKAISIN - VENÄJÄLLE? KARJALAN- KANNASTA KOSKENEET RAJANSIIRTOESITYKSET VUOSINA 1907-1939

Runsas vuosisata sitten Venäjä vaati moneen otteeseen itselleen Karjalan osia, jotka tuolloin kuuluivat osaksi autonomista Suomea. Sadan vuoden takaisten esitysten perusteluissa löytyy yllättävää yhteneväisyyttä itänaapurin nykyretoriikkaan.

Kun Suomi oli Venäjän autonomisen osa vuosina 1809–1917, Venäjä esitti useaan kertaan Kannaksella kulkevan Suomen itärajan siirtoa lännemmäksi. Rajansiirtoa oli ideoitu jo heti autonomian alkaessa.

Pietarissa toiminut ministerivaltiosihteeri **R. H. Rehbinder** ehdotti hallitsijalle nimitäin maaliskuussa 1822 ajatuksen, että koko Kivennavan pitäjä pitäisi liittää Venäjään. Tarkoitus oli ratkaista lahjoitusmaa-asioiden hoitamisesta syntyneitä ongelmia. Myöhemmin myös Uudenkirkon pitäjä otettiin mukaan Venäjälle luovutettavien alueiden joukkoon.

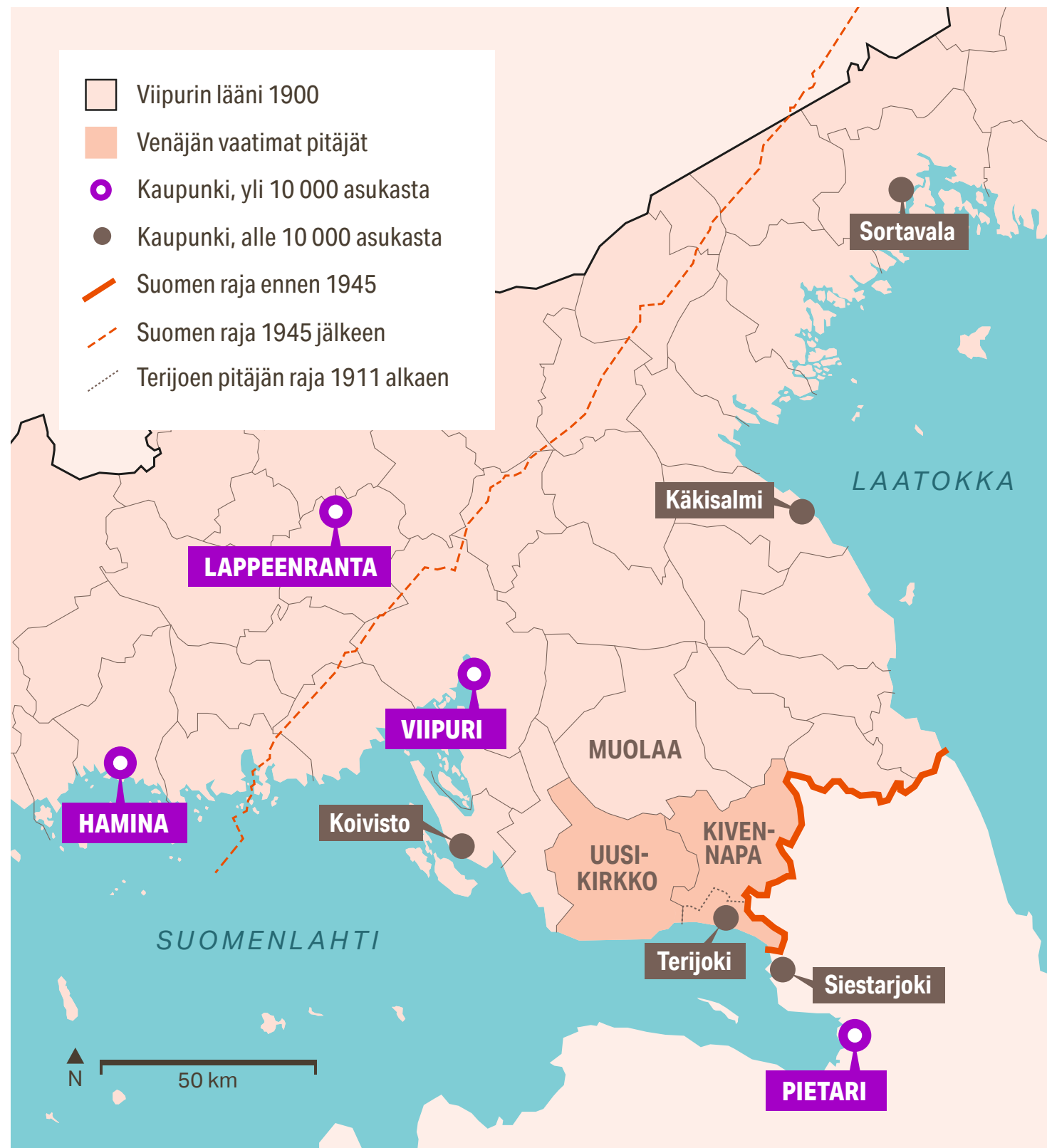
Rajansiirto jäi lahjoitusmaiden oloja käsittelevästä esityksestä lopulta kokonaan pois, mutta myöhemmin tarkastelu ulo-

tettiin Siestarjoen asetehtaan hallussa oleviin alueisiin. Siellä rajan kulku muuttuikin 1860-luvulla, kun asetehtaan alue liitettiin Venäjään. (Kalleinen 2017, 176–179, 209–212.)

Ensimmäisen kerran autonomian alun keskustelujen jälkeen Venäjällä esitettiin vaatimuksia rajan siirtämisestä Kannaksella kauas kohti länttä syksyllä 1907 (Leino-Kukiainen ja Partanen 2014, 507; esimerkiksi *Karjala* 3.10.1907, ”Vanhan Suomen” puolesta). Kannaksen itäisimpien kuntien tai koko entisen Viipurin läänin erottaminen muusta Suomesta ja palauttaminen Venäjän yhteyteen ei ollut ajatuksena täysin outo tuolloin, vaikka se poikkeuksellista vastustusta herättikin.

Venäjän esitykset toistuivat tiheään päättyen vuoteen 1914. Seuraavan kerran raja-

Venäjä vaati itselleen Terijoen aluetta jo pitkään, ennen kuin se jouduttiin luovuttamaan Neuvostoliitolle vuonna 1940.

Karjalankannaksen kunnat 1910-luvulla ja Venäjän aluevaatimukset. Venäjän aluevaatimukset kohdistuivat erityisesti kolmeen rajapitäjään, mutta enimmillään Venäjä vaati koko Viipurin läänin ja osan Mikkelin läänin luovuttamista. Talvisodan alla Neuvostoliitto vaati alueita Muolaan-Koiviston linjan kaakkoispuolelta.

Tulevan kehityksen kannalta yksi tärkeä hetki oli, kun kreikkalaiskatolinen arkkipiispa Sergei piti puheen Uspenskin katedraalissa Helsingissä helmikuussa 1908.

muutosta ehdotettiin talvisodan alla, mutta perusteet olivat silloin samat kuin aikaisemminkin. Talvisotaa edeltäneet esitykset onkin syytä nähdä osana pitkää jatkumoa eikä pelkästään osana silloista maailmanpoliittista tilannetta.

RAJANSIIRTOEHDOTUKSET JATKUVAT

Tulevan kehityksen kannalta yksi tärkeä hetki oli, kun kreikkalaiskatolinen arkkipiispa **Sergei** piti puheen Uspenskin katedraalissa Helsingissä helmikuussa 1908. Siinä hän totesi muun muassa, että Viipurin lääni on ”ikivanhoista ajoista asti ollut Venäjän kansan omaisuutta” ja sen asukkaat ovat uskonnoltaan ja tunteiltaan olleet erottamattomasti liitettyjä Venäjän kansaan, minkä vuoksi he ovat autonomian aikana kokeneet itsensä ”äidistään riistetyksi orvoksi”. Arkkipiispan mukaan johtopäätös tästä kaikesta oli se, että Viipurin lääni tulisi liittää osaksi Venäjää (*Karjala* 7.3.1908, Viipurin läänin puolesta, *Viipurin Sanomat Supistus* 7.3.1908, Uhmailua).

Nämä arkkipiispan sanat loukkasivat suomalaisten tunteita. Puhe myös koettiin arkkipiispan viralliseksi kannanotoksi, sillä se oli pidetty kenraalikuvernöörin läsnä ollessa. Puhe aktivoi suomalaiset.

Ensinnä suuri joukko Viipurin läänin kansanedustajia laati vastineen, jossa todistettiin aivan päinvastaista Viipurin läänin historiallisista yhteyksistä (Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 507; esimerkiksi *Karjala* 7.3.1908, Viipurin läänin puolesta). Toiseen sanomalehdissä alettiin julkaista useiden allekirjoittajien vastalauseita läänin erottamisaikeita vastaan (esimerkiksi *Työ* 7.3.1908, Viipurin läänin puolesta; *Viipuri* 2.4.1908, Vastalauseita arkkipiispa Sergein puheen johdosta), ja kolmanneksi eri puolilla Kannasta ja Laatokan Karjalaa järjestettiin kansalaiskokouksia, joissa hyvin yksiselitteisesti tuomittiin rajansiirtoa koskevat puheet ja hankkeet (Hultin 1935, 442; esimerkiksi *Viipuri* 19.3.1908, Kansalaiskokouksia; *Karjala* 8.5.1908, Viipurin läänin puolesta).

Kesään tultaessa kansalaisten huomio alkoi silti siirtyä rajansiirtokysymyksistä

muihin asioihin. Enemmän huomioita sai koko Suomen autonomian säilyttäminen ja kysymys siitä, missä järjestyksessä Suomea koskevat asiat esitellään keisarille. Syksyllä kansalaiskokouksissa käsiteltiin kieltolain aikaansaamista ja kunnallislakien uudistamista – rajakysymys ei näyttänyt lehti uutisten perusteella enää tuossa vaiheessa olleen ajankohtainen (esimerkiksi *Viipurin Sanomat Supistus* 27.6.1908, Kansalaiskokouksessa; *Työ* 16.9.1908, Kansalaiskokous Antreassa).

Uudelleen rajansiirto tuli julkisuuteen vuoden kuluttua syksyllä 1909. Venäläisissä lehdissä oli jälleen lisääntyntä kirjoittelua Suomen asemasta ja Viipurin läänin tai sen osien liittämisestä Venäjään. Kirjoittelu levisi viipurilaisiin lehtiin, joissa venäläisten uutisointia siteerattiin ja kommentoitiin ahkerasti. Venäjän virallisesta linjasta oli epäselvyyttä ja huhut levisivät. (Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 507; esimerkiksi *Karjala* 22.10.1909, Viipurin läänin erottaminen.)

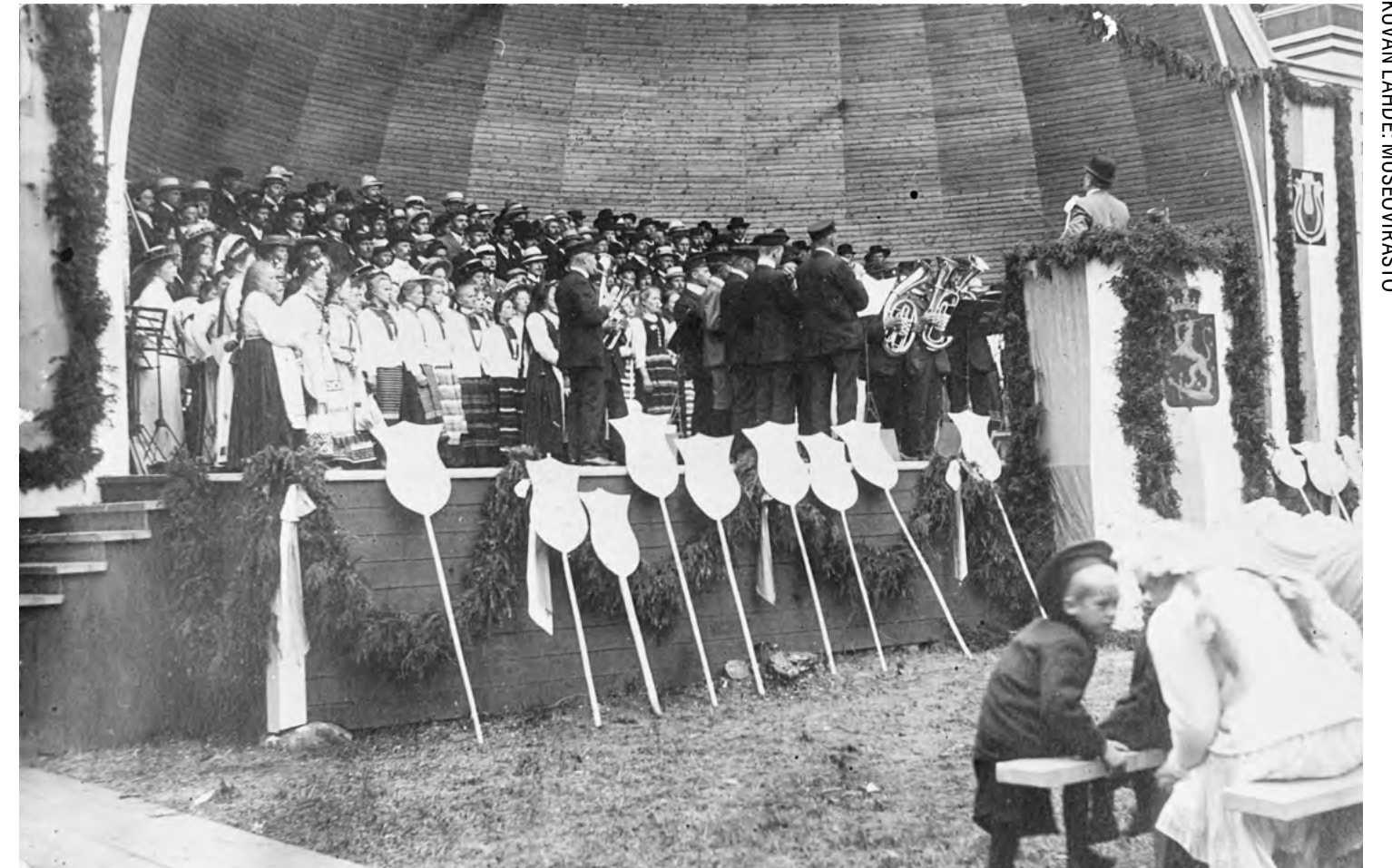
Lopulta Viipurin läänin kansanedustajat kirjoittivat jälleen kannanoton, jossa he kumosivat Venäjällä rajansiirron tueksi esitetyt perustelut Venäjän turvallisuudesta sekä suomalaisten aseistautumisesta Venäjää vastaan. Kannanotossa tuotiin lisäksi selvästi esiin se, miten päätös Viipurin läänin liittämistä muun Suomen yhteyteen vuonna 1811 oli ollut aiemmin vallinneen tilanteen normalisoimista. Siinä painotettiin, miten siitä eteenpäin myös Viipurin läänin oli koskenut sama

valtiosääntö kuin koko muutakin Suomea, jonka elimellinen ja taloudellisesti tärkeä osa läänistä oli tullut. Lopputuloksen tuli siis yksiselitteisesti hallitsijanvakuutuksen ja yleisen oikeuskäsityksen perusteella olla, että rajansiirtoon ei ollut perusteita. (Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 507–508; esimerkiksi *Karjala* 30.10.1909, Viipurin läänin puolesta.)

Esimerkiksi Laatokan Karjalan Jaakkimasta kotoisin ollut kansanedustaja **Tekla Hultin** kuvasi rajansiirtohanketta päiväkirjassaan yksiselitteisesti rikokseksi. Lisäksi hän kirjoitti asiasta englantilaiseen *Manchester Guardian*-lehteen, jolloin rajansiirto sai kansainvälistäkin huomiota (Hultin 1935, 468–469, 478).

KANSALAISADRESSI RAJAPITÄJIEN EROTTAMISTA VASTAAN

Keskustelu rajansiirrosta Kannaksella alkoi uudestaan kesällä 1911. Nyt ei enää puhuttu yleisesti Viipurin läänistä, vaan tietyistä rajapitäjistä eli Udestakirkosta ja Kivennavasta sekä lopulta myös Terijoesta, joka itsenäistyi Kivennavasta juuri samaan aikaan. Ministerineuvosto esitti näiden pitäjien erottamista Suomesta ja liittämistä Venäjään. Keisari hyväksyi esityksen, johon suomalaisilla olisi vielä lausunnonantooikeus ennen asian käsittelyä duumassa. (Lähteenmäki 2009, 20; Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 508; esimerkiksi *Karjala* 22.9.1911, Kuntain viralliset ilmoitukset.)

Kivennavan sekakuoro esiintyi Terijoen laulujuhilla vuonna 1910.

Asiantila tuli suomalaisten tietoon elokuussa, ja järkytys oli kova. Tilanne koettiin vaikeana, osittain jopa epätoivoisena. *Karjala*-lehti kiteytti tunnelmat seuraavasti: ”Tapahtunut on siis toimenpide joka iskee mitä murhaavimmat haavat Suomi-äidin rintaan. Periaatteessa on Viipurin läänin silpominen siis päätetty. Elävän kansan ruumiista aiotaan väkivaltaisesti ja säälimättömästi

raastaa pala pois” (*Karjala* 25.8.1911, Viipurin läänin kohtalo).

Terijokelainen runoilija ja kansalaisaktivisti **Mikko Uotinen** kuvasi omassa kirjassaan terijokisten järkytystilaa kirjoittaen, että he olisivat olleet kuin salaman lyömiä tai taudin kohtauksen saaneita (Uotinen 1911, 95). Suomalaisten oli vaikea käsittää Venäjällä tehtyä ehdotusta rajansiirrosta, jolle ei tuntunut

Suomalaisten oli vaikea käsittää Venäjällä tehtyä ehdotusta rajan siirrosta, jolle ei tuntunut löytyvän järjellisiä perusteita.

löytyvän järjellisiä perusteita. Rajaa oli siirretty sotien seurauksena, mutta miksi rauhan aikana piti rajaan koskea, kysyi *Viipuri*-lehti (*Viipuri* 27.8.1911, Onnettomuuden uhka).

Työ-lehti analysoi syntyneitä tilannetta pitkässä ja osin tunteellisessa kirjoituksessa heti julistuksen jälkeen. Lehti esitti vastaväitteet perusteille, jotka oli annettu rajansiirron tueksi Venäjällä. Niitä olivat Pietarin turvallisuuden takaaminen suomalaisten kapinahankkeiden vuoksi, rajapitäjien venäläisyys, sotilasstrategia ja venäläisten vallankumouksellisten toiminta Kannaksella. Lehden mielestä rajansiirtoa Kannaksella oli ensin yritetty provosoimalla suomalaiset levottomuuksiin, kun maassa olevia venäläisiä sotaväenosastoja oli jatkuvasti lisätty (*Työ* 26.8.1911, Uusi rosvoushanke, Venäläisiä lausuntoja Viipurin läänin pirstomisesta).

Kaikista lamaannuttavista tiedoista huolimatta suomalaiset ja erityisesti Kannaksen asukkaat aktivoituivat. Nopeasti saatiin kerättyä rajansiirtoa vastustava kansalaisadressi, jonka allekirjoitti neljässä päivässä lähes 9 300 Uudenkirkon, Kivennavan ja Terijoen asukasta. Adressissa vakuutettiin, että suomalaiset eivät uhanneet valta-

kunnan yleistä turvallisuutta, ja pyydettiin ottamaan huomioon, että venäläiset olivat itse asettuneet vapaaehtoisesti viettämään kesäänsä rajapitäjiin (Uotinen 1911, 192; Lähteenmäki 2009, 83; Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 508).

Adressin yksi keskeisimmistä kohdista kuvasi suomalaisten tunteita:

Oudot olot meitä odottaisivat, jos siteet omaan kansaamme katkaistaisiin. Vieras kieli, vieraat elintavat, vieras uskonto ja elämäkatsomus, vieraat virkamiehet ja lait vallitsevat siinä yhteiskunnassa, johon meidät kytkettäisiin.

Onnettomiksi orvoiksi tuntisimme itsemme sen suuren kansan seassa, johon meidät luettaisiin. Useat meistä ovat joka päivä asioissa venäläisten kanssa, emmekä tätä liikeyhteyttä tahdo karttaa. Se on opettanut meidät antamaan arvoa Venäjän kansalle. Mutta sitä myötätuntoista mielialaa, jonka luopi vapaaehtoisesta tavaran-, ja ajatustenvaihdosta kasvava molempipuolinen arvonanto, ei mikään ole omansa niin hävittämään kuin toisen, heikomman, pakottaminen kaikessa alistumaan niiden tälle outojen elämänehtojen alaisiksi, jota ovat toiselle, mahdavamalle, omituisia. (Uotinen 1911, 193–194.)

Vuonna 1908 Viipurissa pidettiin tilaisuus, jossa paljastettiin Torkkeli Knuutinpojan patsas. Sitä venäläiset pitivät lähinnä valtiopetoksena, ja osittain sen seurauksena he pystyttivät Viipuriin kaksi vuotta myöhemmin Pietari Suuren patsaan. Myöhemmin kyseenalaistetun tarinan mukaan Torkkeli Knuutinpoika johti ruotsalaisten itään suuntautunutta ristiretkeä, jonka aikana perustettiin Viipurinlinna.

Viipurissa järjestettiin väkivaltaiseksi muutunut kansalaiskokous Punaisenlähteen- torilla rajansiirtoa vastaan syyskuun 1. päivänä 1911. Kokouksen jälkimainingeissa sosiaalidemokraattisen puolueen puolue- toimikunta kutsui rajansiirtoa vastustavia

kansalaiskokouksia koolle syyskuun 17. päiväksi kaikissa Suomen vaalipiireissä (Soikkanen 1970, 152–153. Esimerkiksi *Työ* 4.9.1911, Suomen silpomista vastaan!).

Viipurin läänin kuvernööri oli kuitenkin päättänyt kieltää kaikki läänin alueella toi-

Kesällä 1913 Pietarissa jouduttiin toteamaan, että liitoskysymys ei ollut lainopillisesti niin yksinkertainen kuin alun perin oli ajateltu.

meenpantavat kokoontumiset, joiden tarkoitus oli vastustaa Uudenkirkon ja Kivennavan pitäjien erottamista Suomesta. Kenraalikuvernööri laajensi kiellon koskemaan koko maata. (Työ 5.9.1911, Perustuslain polkemi- seen käsketään kaikkia kuvernöörejä.) Vastalausekokousten järjestäminen kiellettiin ja osin estettiin jo syyskuussa (Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 508; esim. *Karjala* 29.8.1911, Viipurin läänin silpomisaie ja Karjalan kansa; *Karjala* 17.9.1911, Onko kokoontumisvapautemme jo mennyttä?).

Kielloista huolimatta Kannaksella ehdittiin lehtitietojen perusteella pitää vastalausekokoukset yli kahdellakymmenellä paikkakunnalla ennen syyskuun puoliväliä, mutta suuri määrä 17. päivälle suunnitelluista kokouksista jäi pitämättä. Venäläisjoukot olivat saaneet samana päivänä yksiselitteisen ja suuren yleisön tietoonkin saatetun käskyn ampua kansanjoukkoja, jotka eivät käskystä hajaannu (Työ 18.9.1911, Ampukaa).

Rajakysymyksessä tapahtui kansalaiskokousten aikaan syyskuussa 1911 dramaattinen muutos, kun Venäjän pääministeri **Stolypin** murhattiin. Ilmapiiiri muuttui Suo-

messa odottavaksi, ja Venäjän kiinnostus suuntautui Kannakselta hetkeksi muihin asioihin. Stolypinin seuraajaksi valittiin **Vladimir Kokovski**, joka ei itse ryhtynyt aktiivisesti ajamaan rajanmuutosta Kannaksella (Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 508).

ITÄISTEN KUNTIEN LIITTÄMINEN JÄÄ TOTEUTUMATTA

Rajansiirtoa ryhdyttiin Venäjällä käsittelemään senaattori **Krykshanovskin** johtamassa valmistelevassa komiteassa, joka aloitti työnsä joulukuussa 1911. Komitean oli ensimmäisten lehtikirjoitusten mukaan tarkoitus saada työnsä valmiiksi parissa kuukaudessa. Kuvaavaa on, että suomalaiset nimittivät itäisten kuntien erottamisaietta maamme silpomiseksi ja Krykshanovskin komiteaa silpomiskomiteaksi (Luntinen 1984, 60; esimerkiksi Työ 7.12.1911, Silpomiskomitea aloittanut työnsä).

Tilanteen kehittymistä seurattiin lehdistössä ahkerasti, ja kuulumisista raportoitiin kuukausittain. Kesällä 1912 tiedettiin kertoa, että senaattori Krykshanovski oli uudelleen aloittanut työnsä tarmokkaasti ja alakomi-

teoita oli perustettu (Työ 1.7.1912, Viipurin läänin silpominen).

Jo sitä ennen laadittiin Suomessa perustuslakivaliokunnassa vastine, jossa kumottiin alueliitoksen tueksi Venäjällä esitetyt väitteet. Niiden mukaan Kannas kuuluisi luonnollisesti Venäjän yhteyteen sen venäläisasutuksen vuoksi ja Kannas muodostaisi sotilaallisen uhan Pietarille. Keisari hylkäsi sekä eduskunnan vastineen että Kannaksella kerätyn kansalaisadressin vuoden 1912 loppupuolella. (Esimerkiksi *Karjala* 26.5.1912, Uudenkirkon ja Kivennavan asia; *Viipuri* 31.5.1912, Kivennavan–Uudenkirkon asia; *Karjala* 12.12.1912, Viipurin läänin kysymys.)

Rajansiirtoasiaan liittyen oli maaliskuussa 1913 valmistunut rahaministerin ehdotus verotuksen järjestämisestä Kivennavalla, Uudellakirkolla ja Terijoella. Kesällä Pietarissa jouduttiin kuitenkin toteamaan, että liitoskysymys ei ollut lainopillisesti niin yksinkertainen kuin alun perin oli ajateltu, minkä vuoksi mihinkään konkreettisiin toimiin ei ollut mahdollista ryhtyä vielä tammikuussa 1914 (esimerkiksi Työ 8.3.1913, Läänimme silpominen; *Karjala* 22.7.1913, Uhattujen pitäjien asia).

Krykshanovskin komitea jätti lakiehdotuksensa helmikuussa 1914. Siinä ehdotettiin Uudenkirkon, Kivennavan ja Terijoen liittämistä Venäjään. Yli 160-sivuisessa asiakirjassa perusteltiin rajansiirtoa monesta eri näkökohdasta. Auki jäi kuitenkin kysymys

liitosalueen koosta, sillä perusteluissa mainittiin, että tulevaisuudessa olisi mahdollista liittää koko Viipurin lääni osaksi Venäjää. (Esimerkiksi *Viipuri* 11.3.1914, Viipurin läänin silpominen.)

Kevääseen 1914 tultaessa rajansiirtoehdotusta oli muutettu siten, että siinä esitettiin koko Suomenlahden rannikon ja Viipurin kaupungin liittämistä Pietarin kuvernementtiin. Perusteluina olivat strategiset näkökohdat ja valtakunnan turvallisuus sekä Kannaksella olleen kreikkalaiskatolisen väestön aseman turvaaminen (esimerkiksi Työ 6.5.1914, Ruokahalu kasvaa; *Viipuri* 7.5.1914, Suomen pirstomisaikeet). Valtakunnanneuvoston jäsen **Deutrich** perusteli vielä laajempaa rajansiirtoa toukokuussa seuraavasti:

Minun mielestäni ei yksinomaan Viipurin läänin rannikon erottaminen riitä, vaan on erotettava koko se osa Suomea, joka kuului Venäjälle vuoteen 1811 asti, s.o. ei ainoastaan koko Viipurin läänin, vaan myöskin osa Mikkelin läänistä. Syypäänä tämän toimenpiteen välttämättömyyteen ovat yksinomaan suomalaiset ja heidän itsemurhapoliittikkansa. Jos me voisimme luottaa suomalaiseen oikeuteen ja poliisiin, niin ei tämä olisi tarpeen... Ei voida liioin sallia, että Ruotsi voisi luottaa löytävänsä kannatusta siltä alueelta, joka kuuluu Venäjälle. Onhan meitä alituisesti uhattu sillä, että sodan sattuessa Suomi liittyy meidän vihollisimme. (*Karjala* 6.5.1914, Deutrich Viipurin läänin silpomisesta.)

Talvisodan alla ero aikaisempiin rajansiirtoesityksiin oli, että nyt esityksistä neuvoteltiin suomalaisten kanssa, kun aikaisemmin kyse oli ollut ilmoitusasiasta.

Rajansiirtoasiassa päädyttiin lopulta Deutrichin mainitsemalle kannalle ja siis siihen, että Viipurin lääni ja osia Mikkelin läänistä eli koko niin sanottu Vanha Suomi tulitaisiin liittämään Venäjään.

Päätöstä ei ehditty viedä toteutusvaiheeseen, kun ensimmäinen maailmansota syttyi elokuussa 1914. Syyskuussa keisari **Nikolai II** ilmoitti suostuvansa esitykseen, mutta suur sodan vuoksi Kannaksen rajansiirron käytännön toimet siirtyivät epämääräiseen tulevaisuuteen. (Luntinen 1984, 61–62; Luntinen 1985, 156–157; Leino-Kaukiainen ja Partanen 2014, 508–509.)

TALVISOTAA EDELTÄNEET ALUEVAATIMUKSET

Seuraavan kerran rajansiirtoa Kannaksella ehdotettiin talvisotaa edeltävissä neuvotte luissa 1939. Perusteena rajansiirrolle silloinen neuvostojohto esitti Leningradin turvallisuuden, mikä oli osittain yhteneväinen aikaisempien rajansiirtoehdotusten kanssa.

Nyt rajaa olisi Kannaksella tullut siirtää länteen siten, että enimmillään koko eteläi-

sin Kannas Muolaan pitäjän järviolueelta aina Koivistolle saakka olisi tullut Neuvostoliitolle. Suomalaisten vastaehdotukset käsittivät pieniä alueita Terijoen ympäristössä. Loka–marraskuussa käydyt neuvottelut päättyivät tuloksettomina. (Esimerkiksi Turtola 2010, 177, 180.)

Talvisodan alla ero aikaisempiin rajansiirtoesityksiin oli, että nyt esityksistä neuvoteltiin suomalaisten kanssa, kun aikaisemmin kyse oli ollut ilmoitusasiasta. Joka tapauksessa suomalaiset neuvottelijat osoittautuivat yhtä periksiantamattomiksi kuin aikaisemmat poliitikot, jotka olivat vain voineet ilmaista mielipiteensä lehdissä tai puheissa.

ITÄRAJAN MUUTOSEHDOTUKSET JATKUMONA

Ensimmäisen kerran Suomen itärajan siirtoa käsiteltiin lahjoitusmaiden järjestelyjä koskeneiden kiistojen yhteydessä 1822–1824. Seuraavan kerran venäläiset esittivät rajansiirtoa Kannaksella vuosina 1907, 1908, 1909 ja 1911. Kyseessä oli ehdotuksesta riippuen koko Viipurin läänin tai vain

Kannaksen itäisimpien kuntien liittäminen takaisin Venäjään.

Viimeisen kerran autonomian ajalla rajansiirtoa ryhdyttiin käsittelemään vuonna 1912, mikä johti esitykseen koko niin sanottu Vanhan Suomen liittämisestä Venäjään vuonna 1914. Keisari ilmoitti jopa suostuvansa esitykseen, mutta syttynyt maailmansota esti lopulta konkreettiset toimet.

Yhteistä näille esityksille oli perusteluksi poikkeuksetta esitetty Venäjän ja Pietarin turvallisuus sekä Suomessa asuneiden venäläisten aseman turvaaminen. Myös suomalaisten provokaatiot mainittiin. Yhtä lailla johdonmukaisesti suomalaiset vastustivat kaikkia näitä esityksiä.

Talvisotaa edeltäneet rajansiirtoesitykset annettiin itsenäistyneelle Suomelle 25 vuotta edellisen rajansiirtoehdotuksen jälkeen. Yhtäläisyyttä edeltäneisiin esityksiin toi niiden perusteluksi esitetty itänaapurin turvallisuus, vaikka maailman tilanne oli ehtinyt muuttua vuodesta 1914 vuoteen 1939 mennessä. Syksyn 1939 alueluovutusneuvottelut ja niihin liittyneet rajansiirtoesitykset olisikin syytä nähdä myös osana pitkää rajansiirtoehdotusten jatkumoa eikä pelkästään irrallisena, toisen maailmansodan alun tilanteessa tehtyinä esityksinä.

Vuonna 2023 tilanne on jälleen muuttunut, mutta uuden Venäjän retoriikassa toistuvat jälleen puheet oman maan turvallisuudesta ja muissa maissa asuvien venäläisten

aseman turvaamisesta sekä provokaatioista. Autoritaarinen johto näyttää siis pelkästään toistavan vanhoja oppeja. Toistuvatko rajansiirtoehdotukset tai muut vaatimukset enää Suomea vastaan, sen näyttää aika.

Hannu Takala on Turun yliopiston arkeologian dosentti.

LÄHTEET

Sanomalehdet

Karjala 1907, 1908, 1909, 1911, 1912, 1913, 1914
Työ 1908, 1911, 1912, 1913
Viipuri 1908, 1911, 1912, 1914
Viipurin Sanomat Supistus 1908

Kirjallisuus

Hultin, Tekla 1935. Päiväkirjani kertoo 1914–1918 I. Helsinki: Sanatar.

Kalleinen, Kristiina 2017. Suuriruhtinaskunnan etuvartiossa. Ministerivaltiosihteeri R. H. Reh binder Suomen etujen puolustajana Pietarissa 1811–1841. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Leino-Kaukiainen, Pirkko ja Partanen, Jukka 2014. Tiellä venäläiseen Suomeen. Autonomisen Suomen rajamaa. Viipurin läänin historia V. Toim. Yrjö Kaukiainen, Risto Marjomaa ja Jukka Nurmiainen. Joensuu: Karjalan kirjapaino, 468–514.

Luntinen, Pertti 1984. Venäläisten sotasuunnitelmat Suomen separatismia vastaan. Tampere: Tampereen yliopisto.

Luntinen, Pertti 1985. Karjalaiset suomalaisuuden ja venäläisyyden rajalla. Venäläiset Suomessa 1809–1917. Toim. Pauli Kurkinen. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura, 125–159.

Lähteenmäki, Maria 2009. Maailmojen rajalla. Kannaksen rajamaa ja poliittiset murtumat 1911–1944. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Soikkanen, Hannu 1970. Luovutetun Karjalan työväenliikkeen historia. Helsinki: Tammi.

Turtola, Martti 2010. Viipurin lääni toisessa maailmansodassa. Karjala itärajan varjossa. Viipurin läänin historia VI. Toim. Yrjö Kaukiainen ja Jouko Nurmiainen. Lappeenranta: Karjalan kirjapaino, 172–225.

Uotinen, Mikko 1911. Uhatut pitäjät. Kivennapa ja Uusikirkko – lyhyt katsaus näihin pitäjiin ja selostus erottamisajatuksista sekä siitä johtuneista toimenpiteistä. Viipuri: Karjalan kirjapaino-osakeyhtiö.